

REGLUR

um doktorsnám við menntavísindasvið Háskóla Íslands.

1. gr.

Markmið doktorsnáms og prófgráður við menntavísindasvið Háskóla Íslands.

Markmið doktorsnáms við menntavísindasvið Háskóla Íslands er að efla hæfni doktorsnema til að stunda sjálfstæðar rannsóknir og fræðastörf og til að gegna störfum á innlendum og erlendum vettvangi.

Við menntavísindasvið Háskóla Íslands er unnt að stunda doktorsnám á fræðasviðum þar sem nauðsynleg aðstaða og sérþekking er fyrir hendi að mati doktorsráðs og stjórnar sviðsins. Doktorsnámið hefur þann tilgang að efla rannsóknir á menntavísindasviði. Stjórn sviðsins tekur ákvarðanir um málefni doktorsnámsins fyrir hönd deilda.

Prófgráður við menntavísindasvið Háskóla Íslands eru tvær, í samræmi við þær námsleiðir sem eru í boði í framhaldsnámi. Í námi til Ph.D.-gráðu er áhersla lögð á fræðilegar rannsóknir. Í námi til Ed.D.-gráðu er megináhersla lögð á starfsþróun og rannsóknir á starfsvettvangi. Ennfremur er munur á samsetningu námsleiðanna (sjá 6. gr.). Nemi í Ed.D.-námi skal að jafnaði hafa a.m.k. tveggja ára starfsreynslu af vettvangi. Heiti prófgráðu er háð samþykki doktorsráðs og stjórnar menntavísindasviðs. Heimilt er að útskrifa doktorsnema með sameiginlega gráðu frá menntavísindasviði Háskóla Íslands og öðrum háskóla.

Miðstöð framhaldsnáms við Háskóla Íslands hefur umsjón með og fylgir eftir settum viðmiðum og kröfum um gæði framhaldsnáms við Háskóla Íslands, sbr. 66. gr. reglna fyrir Háskóla Íslands nr. 569/2009. Standa ber skil á upplýsingum og gögnum sem Miðstöðin kallar eftir.

2. gr.

Stjórnun doktorsnáms.

Doktorsráð menntavísindasviðs fer með málefni doktorsnáms fyrir hönd stjórnar sviðsins. Í doktorsráði sitja eftirfarandi sex fulltrúar: formaður, sem er skipaður af stjórn sviðsins, fulltrúar allra deilda, einn fulltrúi stjórnar sviðsins og einn fulltrúi doktorsnema. Doktorsráð er skipað til tveggja ára í senn. Formaður ráðsins er jafnframt umsjónarmaður doktorsnáms og tengiliður fræðasviðsins við Miðstöð framhaldsnáms.

Hlutverk doktorsráðs er að marka stefnu um tilhögun doktorsnáms og ábyrgjast framkvæmd þess. Ráðið kynnir það nám, sem í boði er, fjallar um umsóknir og fylgist með framvindu og gæðum náms og kennslu m.a. með mati á stöðu rannsóknarverkefna á námstímanum. Það undirbýr mál til afgreiðslu stjórnar menntavísindasviðs, svo sem tillögur um inntöku doktorsnema og um skipan leiðbeinenda, doktorsnefnda, prófdómara og andmælenda.

3. gr.

Inntaka í doktorsnám.

Doktorsnám við menntavísindasvið er auglýst á vef Háskóla Íslands. Stjórn menntavísindasviðs ákveður, að fenginni tillögu frá doktorsráði, fjölda nema sem gefinn er kostur á námi hverju sinni.

4. gr.

Inntökuskilyrði og mat á fyrra námi.

Einstaklingur, sem hefur lokið meistaraprófi eða sambærilegu prófi frá Háskóla Íslands, Kennaraháskóla Íslands eða öðrum háskóla, getur sótt um inntöku í doktorsnám. Einnig getur einstaklingur, sem hefur stundað doktorsnám við annan háskóla, sótt um inntöku í doktorsnám við menntavísindasvið Háskóla Íslands. Við inntöku skal taka mið af námsárangri og starfsreynslu umsækjanda.

Ef umsækjandi hyggst hefja doktorsnám strax að loknu meistaraprófi getur hann sótt um það áður en hann lýkur prófi ef fyrir liggur staðfesting um að hann ljúki náminu með fullnægjandi árangri áður en doktorsnám hefst.

Námskeið í grunnnámi (bakkalárnámi eða samsvarandi námi) geta ekki verið hluti af námi doktorsnema en heimilt er að meta námskeið á meistarastigi sem hluta af doktorsnámi, þó að

hámarki 20 einingar, enda hafi þau ekki áður verið metin sem hluti af meistaranámi. Ekki er heimilt að nota meistararitgerð aftur sem uppiðöðu í doktorsritgerð.

Ekki er heimilt að taka akademískan starfsmann í deild inn í doktorsnám við viðkomandi deild.

5. gr.

Meðferð umsókna.

Umsókn um doktorsnám skal skilað til kennsluskrifstofu menntavísindasviðs. Ferli umsókna er sem hér segir:

- a) Umsókn um doktorsnám skal skilað á rafrænum eyðublöðum nemendaskrár, sbr. leiðbeiningar sem birtar eru á vef menntavísindasviðs. Með umsókn skal fylgja afrit af prófskírteinum, drög að námsáætlun, greinargerð um faglegar forsendur umsækjanda til að leggja stund á námið og drög að rannsóknaráætlun eða greinargerð um rannsóknarviðfangsefni.
- b) Umsækjendur skulu hafa tvo óháða meðmælendur með umsókn um doktorsnám.
- c) Kennsluskrifstofa sviðsins fer yfir og skráir umsóknir og athugar hvort tilskilin gögn fylgja. Doktorsráð leggur mat á umsóknir og leitar til sérfræðinga á sviðinu ef við á. Mat skal einnig byggjast á viðtali við umsækjanda. Umsjónarmaður doktorsnáms staðfestir að inntökuskilyrðum sé fullnægt og skipuleggur viðtal við umsækjanda.
- d) Doktorsráð fjallar um og leggur mat á umsóknir og niðurstöður viðtala. Doktorsráð undirbýr tillögu um inntöku til stjórnar menntavísindasviðs og skal hún samrýmast eftirfarandi forsendum:
  - Umsækjandi uppfyllir inntökuskilyrði.
  - Umsækjandi er talinn hæfur til að takast á við nám á doktorsstigi og sinna krefjandi rannsóknarstörfum.
  - Tiltækir eru sérfræðingar á því fræðasviði sem rannsóknin tekur til sem geta tekið að sér leiðsögn við umsækjanda og mat á rannsóknarverkefni.
  - Fjárhagslegur grundvöllur er til að sinna doktorsnema og viðunandi námsaðstæður eru fyrir hendi.
- e) Með tillögu doktorsráðs skal fylgja rökstuðningur um alla meginliði umsókna, rökstudd ábending um leiðbeinendur og ábendingar um það viðbótar- og/eða undirbúningsnám sem umsækjandi kann að hafa þörf fyrir. Tillagan er tekin til umfjöllunar hjá stjórn menntavísindasviðs og kynnt fyrir deildarráðum allra deilda sviðsins.
- f) Eftir að stjórn menntavísindasviðs hefur afgreitt umsóknina svarar kennsluskrifstofa umsækjanda skriflega fyrir hönd forseta fræðasviðs. Svára skal umsækjanda skriflega innan tveggja mánaða eftir að umsóknarfrestur rennur út.

6. gr.

Einingafjöldi og tímalengd náms.

Doktorsnám við menntavísindasvið Háskóla Íslands er einstaklingsbundið nám að lágmarki 180 einingar. Heimilt er að heildareiningafjöldi sé allt að 240 einingar. Í Ph.D.-námi þarf að ljúka 120–180 eininga doktorsritgerð og 30–60 einingum í formi námskeiða. Í Ed.D.-námi þarf að ljúka 90–120 eininga doktorsritgerð og 60–90 einingum í formi námskeiða.

Öllum námskröfum skal að jafnaði hafa verið mætt innan fjögurra ára sé doktorsneminn í fullu námi en innan átta ára sé hann í hlutanámi. Miðað er við þann dag er neminn skráði sig fyrst til doktorsnáms. Gert er ráð fyrir að doktorsnemi geti lokið 60 einingum á ári.

Ef doktorsnema tekst ekki að ljúka náminu á þessum tíma getur hann sótt um undanþágu til doktorsráðs. Verði undanþága veitt má setja þau skilyrði að nemi ljúki námi miðað við reglur sem þá eru í gildi þótt hann hafi hafið námið meðan aðrar reglur giltu.

Leyfilegt er að taka námshlé að hámarki eitt ár.

Doktorsnemi skal vera skráður og greiða skrásetningargjöld allan námstímann.

7. gr.

Leiðsögn.

Sérhver doktorsnemi skal frá upphafi náms hafa umsjónarkennara sem hann ráðfærir sig við um skipulag námsins, val námskeiða og annað sem náminu tengist. Umsjónarkennari er að öðru jöfnu jafnframt aðalleiðbeinandi doktorsnema. Umsjónarkennari skal koma úr hópi fastráðinna akadem-

ískra starfsmanna fræðasviðsins. Tillaga um skipan leiðbeinenda skal fara fyrir doktorsráð og skal skipan leiðbeinenda vera háð samþykki stjórnar menntavísindasviðs.

Leiðbeinendur skulu að jafnaði hafa doktorspróf og hæfnisdóm til akademískra starfa og hafa hlotið viðurkenningu Miðstöðvar framhaldsnáms við Háskóla Íslands. Þess skal gætt að leiðbeinendur hafi sýnt fram á virkni í rannsóknum og hafi m.a. birt ritsmíðar á vettvangi sem gerir strangar fræðilegar kröfur. Þeir skulu að jafnaði hafa reynslu af leiðsögn, af því að sækja um rannsóknarstyrki og af alþjóðlegu samstarfi. Verkefni nemandans skal vera á sérsviði leiðbeinanda.

Doktorsnemi og leiðbeinendur koma sér saman um réttindi og skyldur sín í milli og hvernig samstarf þeirra verður.

Æskilegt er að leiðbeinendur hvers nema séu tveir, þar af sé annar aðalleiðbeinandi. Leiðbeinendur semja sín á milli um verkaskiptingu og starfshlutfall.

Aðalleiðbeinandi veitir doktorsnefnd forstöðu. Hlutverk leiðbeinenda er að fylgjast með vinnu doktorsnema og veita leiðsögn við doktorsverkefni. Doktorsnemi ráðfærir sig við leiðbeinendur um gerð námsáætlunar, skipulag námsins, val námskeiða, gerð rannsóknaráætlunar, framkvæmd rannsóknar og gerð lokaritgerðar.

Doktorsráð samþykkir meðleiðbeinanda og sérfræðinga í doktorsnefnd og sendir viðkomandi skipunarbréf. Hætti leiðbeinandi störfum skal menntavísindasvið leitast við að finna nemanum annan leiðbeinanda. Komi upp illeýsanlegur ágreiningur á milli leiðbeinanda eða leiðbeinenda og doktorsnema skal ágreiningnum vísað til doktorsráðs sem gerir tillögu um úrlausn. Doktorsráð setur nánari reglur um samstarf og hlutverk leiðbeinenda, doktorsnema og doktorsnefndar.

8. gr.

Námsframvinda.

Gert er ráð fyrir að endurskoðuð námsáætlun liggja fyrir innan eins árs frá upphafi náms (sbr. 9. gr.). Nemi og leiðbeinendur vinna sameiginlega að námsáætluninni. Í námsáætlun skulu koma fram áætluð námskeið og vægi þeirra í náminu. Breytingar á námsáætlun eru háðar samþykki doktorsnefndar og staðfestingu Miðstöðvar framhaldsnáms.

Gert er ráð fyrir að doktorsnemi sækji málstofur doktorsnámsins reglulega og fjalli um verkefni sitt a.m.k. tvisvar á námstímanum á sama eða á sambærilegum vettvangi.

Gerð er krafa um a.m.k. eins misseris dvöl við erlendan háskóla eða annars konar sambærilegt formlegt samstarf við erlenda vísindamenn. Leiðbeinendur samþykkja skýrslu nema um námsdvölinna eða samstarfið og koma henni til umsjónarmanns doktorsnáms.

Leiðbeinendur fylgjast með og stuðla að því að doktorsnemi taki virkan þátt í fræðasamfélagi sviðsins og í alþjóðlegri fræðastarfsemi.

Kennsluskristofa menntavísindasviðs heldur námsferilsskrá fyrir hvern doktorsnema þar sem fram kemur hvenær neminn var fyrst skráður og hvort hann er skráður í Ed.D.- eða Ph.D.-nám. Þar kemur fram stærð doktorsritgerðar og hvaða einingum hann hefur lokið. Jafnframt skal skráin geyma umsóknargögn, áætlanir um námið og rannsóknarverkefni, upplýsingar um leiðbeinendur og sérfræðinga, sem koma að náminu, framvinduskýrslur og niðurstöður námsmats.

9. gr.

Skyldur doktorsnema.

Doktorsnema er skylt að skila eftirfarandi skýrslum og svara könnunum er tengjast náminu þegar eftir því er óskað:

1. Í maí ár hvert skal doktorsnemi svara rafrænni könnun um stöðu sína í námi en þær upplýsingar eru nýttar við gerð áætlana í doktorsnáminu.
2. Fyrir 1. október ár hvert skal doktorsnemi skila framvinduskýrslu. Tilgangurinn er að fá yfirlit yfir stöðu hvers og eins í náminu. Í skýrslunni leggja leiðbeinendur og nemi mat á framvindu námsins. Leiðbeinendur skulu samþykkja skýrsluna og senda hana til doktorsráðs til umsagnar. Ef framvinda er ófullnægjandi getur doktorsráð sett nema skilyrði um áframhaldandi nám.
3. Innan eins árs frá upphafi námsins skal nemi skila endurskoðaðri námsáætlun og rannsóknaráætlun til leiðbeinenda sinna.
4. Innan tveggja ára skal neminn skila skýrslu til doktorsráðs um rannsóknarverkefnið til áfangamats (sjá 10. gr.).

Doktorsnema ber skylda til að kynna sér vel þær reglur og siði, sem akademískt starf lýtur, og temja sér viðurkennd fræðileg vinnubrögð í rannsóknum og meðferð heimilda. Í þessu felst m.a. að starfsfólk og nemendur sýni hvert öðru virðingu í framkomu, ræðu og riti, eigi málefnaleg skoðana-skipti og vinni saman af heilindum. Um skyldur doktorsnema er að öðru leyti vísað í 51. gr. reglna nr. 569/2009 fyrir Háskóla Íslands og í siðareglur Háskóla Íslands.

10. gr.

Áfangamat á rannsóknarverkefni.

Formlegt áfangamat á rannsóknarverkefni fer fram eigi síðar en tveimur árum eftir að nám hófst. Í skýrslu um rannsóknarverkefnið, sem nemi leggur fram til mats, skulu koma fram fræðilegar forsendur rannsóknarinnar, yfirlit yfir fyrri rannsóknir á sviðinu, lýsing á öflun og úrvinnslu gagna og tímaáætlun um rannsóknina.

Doktorsnemi leggur fram til umsjónarmanns doktorsnáms með þriggja mánaða fyrirvara ósk um að áfangamat á rannsóknarverkefni hans fari fram.

Doktorsráð fær til umfjöllunar rökstutt álit frá leiðbeinendum um hvort veita skuli doktorsnema kost á slíku mati.

Áfangamat á rannsóknarverkefni er unnið af matsnefnd sem í sitja leiðbeinendur og tveir próf-dómarar sem eru að jafnaði utan menntavísindasviðs og eru sérfræðingar á viðkomandi rannsóknar-sviði. Gert er ráð fyrir að prófdómarar standist þær kröfur sem gerðar eru til leiðbeinenda (sjá 11. gr.). Mat er lagt á verkefni og frammistöðu doktorsnemans og skýrslu skilað til doktorsráðs. Þar er gerð grein fyrir því hvort þekking doktorsnema og hæfni til rannsókna sé talin viðunandi og hvað hann skuli gera til að bregðast við athugasemdum matsnefndar (sbr. verklagsreglur um áfangamat á rannsóknarverkefni).

11. gr.

Doktorsnefnd.

Stjórn menntavísindasviðs skipar doktorsnefnd innan tveggja ára frá inntöku nema að fengnum tillögum frá doktorsráði. Þó skal nefndin ekki skipuð fyrr en að afloknu áfangamati á rannsóknar-verkefni nemans.

Hlutverk doktorsnefndar er að fylgjast með að framgangur námsins samrýmist námsáætlun og að rannsóknarvinnan standist þær kröfur sem gerðar eru á viðkomandi fræðasviði.

Doktorsnefnd skal skipuð leiðbeinendum (annar þeirra skal vera formaður nefndarinnar) og einum til tveimur sérfræðingum á fræðasviðinu. Skal a.m.k. einn nefndarmaður starfa annars staðar en á menntavísindasviði.

Skipti doktorsnemi um rannsóknarefni endurskoðar doktorsráð skipan doktorsnefndar.

12. gr.

Kröfur til doktorsritgerða.

Til doktorsritgerða eru gerðar kröfur um fagleg og vísindaleg vinnubrögð og sjálfstætt framlag til þekkingarsköpunar á fræðasviðinu.

Doktorsritgerð skal vera heildstætt verk, ýmist í formi einnar ritsmíðar eða í formi vísindagreina sem mynda eina heild. Doktorsritgerð skal að jafnaði vera 50.000–100.000 orð. Doktorsráð getur veitt undanþágu frá þessum lengdarmörkum.

Leggi doktorsnemi fram ritsmíð, sem byggir á vísindagreinum, skal semja sérstaka yfirlitsgrein þar sem dregið er saman efni hinna einstöku greina, settar eru fram heildarályktanir og efni þeirra tengt fræðilega. Þegar Ph.D.-ritgerð er samsett úr greinum skulu þær vera 3–5 talsins og skal doktorsnemi vera aðalhöfundur a.m.k. þriggja. Við vörn skulu allar greinar hafa verið sendar til birtingar og að lágmarki tvær hafa verið samþykktar til birtingar á viðurkenndum ritrýndum vettvangi. Miðað er við að a.m.k. tvær greinanna séu birtar á alþjóðlegum vettvangi. Þegar Ed.D.-ritgerð er samsett úr greinum skulu þær vera 2–3 talsins og skal doktorsnemi vera aðalhöfundur a.m.k. tveggja. Skulu að lágmarki tvær greinar vera samþykktar til birtingar á viðurkenndum ritrýndum vettvangi við vörn.

Ritgerð skal að jafnaði vera á íslensku eða ensku en útdráttur og samantekt á báðum tungumál-um skal fylgja. Doktorsritgerð má þó vera á öðrum erlendum tungumálum ef doktorsráð samþykkir.

13. gr.

Skil og frágangur doktorsritgerðar.

Þegar doktorsnefnd telur að ritgerð sé tilbúin til varnar skal doktorsnemi senda hana í loka-handriti til doktorsráðs með rökstuddu álitum doktorsnefndar, sbr. 11. gr. Að fengnu samþykki doktorsráðs sendir aðalleiðbeinandi ritgerðina til andmælenda.

Yfirliti um námsferil skal skilað um leið og doktorsritgerð er lögð fram til varnar. Kennsluskrifstofa gengur frá yfirliti og staðfestir það.

Ritgerð skal liggja frammi á skrifstofu menntavísindasviðs, á bókasafni menntavísindasviðs og á Háskólabókasafni í þrjár vikur áður en vörn fer fram. Doktorsnemi skal skila a.m.k. 15 eintökum til menntavísindasviðs. Við frágang doktorsritgerðar skal koma skýrt fram í inngangskafli að verkefnið sé unnið við Háskóla Íslands, tilgreina skal leiðbeinendur, fræðasvið og rannsóknastofnun, ef við á, og geta skal þeirra sjóða háskólans og annarra aðila, sem styrkt hafa verkefnið, og þeirra stofnana eða fyrirtækja utan háskólans sem doktorsnemi hefur tengst við vinnslu þess. Forsíða ritgerðar skal bera merki (logo) Háskóla Íslands. Ef um sameiginlega doktorsgráðu er að ræða með öðrum háskóla eða háskólum samkvæmt samningi þar um ber forsíða ritgerðar auðkenni beggja eða allra háskóla sem hlut eiga að máli.

14. gr.

Andmælendur.

Andmælendur við doktorsvörn skulu vera tveir óháðir aðilar sem eiga ekki sæti í doktorsnefnd. Þeir eru skipaðir af stjórn menntavísindasviðs samkvæmt tillögum doktorsnefndar, að fenginni umsögn Miðstöðvar framhaldsnáms. Andmælendur skulu að jafnaði hafa doktorspróf. Þess skal gætt að þeir séu viðurkenndir fræðimenn og hafi birt ritsmíðar á vettvangi sem gerir strangar fræðilegar kröfur. Annar andmælandinn eða báðir skulu vera utan sviðsins.

Andmælendur fá ritgerðina í hendur a.m.k. fjórum mánuðum áður en fyrirhuguð vörn fer fram. Tveimur mánuðum síðar skulu þeir hafa sent rökstudda umsögn um hvort þeir telji að ritgerðin sé tæk til varnar ásamt ábendingum um nauðsynlegar breytingar séu þær einhverjar. Doktorsnemi tekur afstöðu til þeirra, ásamt leiðbeinendum, og gerir grein fyrir afstöðu sinni innan eins mánaðar. Forsendur þess að doktorsvörn sé haldin er að doktorsnemi hafi gert viðunandi lagfæringar að mati andmælenda og leiðbeinenda.

15. gr.

Doktorsvörn.

Doktorsnemi skal verja ritgerð sína við Háskóla Íslands í heyranda hljóði. Ritgerð skal dæmd og varin samkvæmt reglum skólans um doktorspróf. Ekki eru gefnar einkunnir fyrir doktorsritgerð. menntavísindasvið setur nánari reglur um framkvæmd doktorsvarna.

16. gr.

Gildistaka.

Reglur um doktorsnám við menntavísindasvið Háskóla Íslands eru settar í samræmi við 47. og 68.–69. gr. reglna nr. 569/2009 fyrir Háskóla Íslands og með heimild í lögum nr. 85/2008 um opinbera háskóla. Reglurnar hafa verið samþykktar af deildum menntavísindasviðs, stjórn fræðasviðsins og Miðstöð framhaldsnáms, sbr. 66. og 69. gr. reglna fyrir Háskóla Íslands nr. 569/2009. Reglur þessar öðlast gildi 1. júlí 2011.

Háskóla Íslands, 22. júní 2011.

Kristín Ingólfssdóttir.

_____
Þórður Kristinsson.